

บทที่ 3

สิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา

เนื่องจากในสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการกระทำความผิดของผู้คนมากมาย หลายคดี และแต่ละคดีก็มีความซับซ้อน ทั้งวิธีการทำความผิด และตัวผู้กระทำความผิด แต่เมื่อความผิดอันเกี่ยวข้องกับ ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น สิ่งที่เป็นผลของการกระทำความผิดอาญาของผู้คนนั้น ทำให้มีความเสียหายเกิดขึ้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นก็มีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ทั้งผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ถูก กระทำความผิดโดยตรงและผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับผลจากการกระทำความผิดนั้นๆ โดยเฉพาะทรัพย์สินของผู้เสียหายหรือ เหยื่อจึงต้องพิจารณาถึงปัจจุบันว่ามีหลักเกณฑ์วิธีการเช่นใดในการเยียวยาให้กับผู้บริสุทธิ์

3.1 การใช้ชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อในประเทศไทย

(1) กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะฐานความผิดอะไร ความเสียหายที่เกิดขึ้น นั้น คือ ความเสียหายเกี่ยวกับชีวิต เกี่ยวกับร่างกาย และเกี่ยวกับจิตใจ และที่สำคัญคือความเสียหายต่อทรัพย์สินของ ผู้เสียหาย เพราะในปัจจุบันนี้ทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมาก ไม่ว่าจะทำอะไรอยู่ที่ไหนอย่างเช่น ในเรื่องที่อยู่อาศัย หรือการแต่งตัวบุคคลทั่วไป ย่อมมีทรัพย์สินของมีค่าเป็นเครื่องประดับส่วนตัว และเมื่อออกไปทำกิจธุระ ก็ต้องมีการใช้จ่ายพาหนะ หรือทรัพย์สินนั้นอาจเป็นอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เป็น ที่แน่นอนว่าทรัพย์สินจะเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้ได้รับความเสียหายด้วย

ทรัพย์สินคือสิ่งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่า มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับนอกจากเป็นความเสียหายแก่ชีวิตร่างกายจิตใจแล้ว ผู้เสียหายยังได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สินอีกด้วยเพราะทรัพย์สินเป็นส่วนประกอบในการดำรงชีวิตในสังคม ทั้งยังเป็นปัจจัยในการดำรงชีพของประชาชนในสังคมด้วย

เมื่อผู้เสียหายได้รับความเสียหาย จึงถือเป็นการทำละเมิดต่อผู้เสียหายซึ่งตามมาตราดังกล่าว ผู้เสียหาย จะต้องไปฟ้องร้องในทางแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เพราะเมื่อมีการทำละเมิด และเกิดความเสียหายต้องมีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ซึ่งตามมาตรา 420 มีสาระสำคัญคือ¹

1) ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย

“กระทำต่อบุคคลอื่น” ละเมิดนั้นจะต้องมีการกระทำ ซึ่งยังหมายรวมถึงการงดเว้นการที่จะกระทำด้วย ดังนั้น การกระทำก็เป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายที่อยู่ในบังคับของจิตใจ² รวมถึง การประทุษร้ายต่อสิทธิของผู้อื่น โดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่มีอยู่ นั่นก็หมายความว่า การละเมิดสิทธิของผู้อื่นเป็นความผิดกฎหมายอยู่ในตัวโดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นผิดต่อกฎหมาย เว้นแต่ผู้กระทำจะมีอำนาจกระทำเช่นนั้นได้ การกระทำ ละเมิด ตามประมวลกฎหมายของญี่ปุ่นนั้น เป็นการกระทำที่ต่างหากไปจากการไม่ปฏิบัติตามหนี้ ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเสียหาย โดยผู้กระทำไม่มีอำนาจที่จะทำเช่นนั้น

¹ พจน์ ปุษปาคม. ละเมิด. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2542, หน้า 2-3.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

“โดยผิดกฎหมาย” มีความหมายว่า ถ้าการกระทำนั้นเป็นการล่วงสิทธิโดยคิดหน้าที่ที่ต้องเคารพต่อสิทธิ นั้น เป็นการกระทำผิดกฎหมายในตัวไม่ต้องมีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำผิดกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง แต่ถ้าจำเลยรู้แล้วฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ก็เป็นการกระทำผิดกฎหมายในตัว⁴ ดังนั้นการกระทำผิดกฎหมายนี้ผู้กระทำได้ไม่มีอำนาจกระทำ ถ้ามีอำนาจกระทำได้ก็ไม่เป็นการกระทำผิดกฎหมาย เช่น มีกฎหมายบัญญัติอำนาจไว้โดยตรงหรือมีอำนาจตามสัญญา หรืออาศัยอำนาจตามคำพิพากษา หรือนิติโทษกรรมหรือการกระทำโดยความยินยอมของผู้เสียหาย

2) กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ก่อความเสียหายขึ้น ควรถือว่าเขาเป็นผู้ละเมิดแล้ว จาก ทฤษฎี “รับภัย”⁵ โดยมีเหตุผลว่า มนุษย์ทำกรใด ๆ ขึ้นย่อมเป็นการเสี่ยงภัย มีผลดีก็ได้ มีผลร้ายก็ได้ ผู้ทำก็ต้องรับผลแห่ง การเสี่ยงภัยนั้น และการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ เป็นสาระสำคัญประการที่สอง ของละเมิดเพราะแม้ว่าจะไม่มี อำนาจทำได้แต่มิใช่ทำให้เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ไม่ต้องรับผิด คำว่า “จงใจ” ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้อธิบายไว้จึงต้องเทียบเคียงจากถ้อยคำในกฎหมายที่มีความหมายอย่างเดียวกันหรือใกล้เคียง กันคือคำว่า “เจตนา” ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 2 ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและใน ขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคำว่า “จงใจ” ที่ ตรงกันก็คือรู้สำนึกในการกระทำ มีปัญหาพิจารณาต่อไปว่า จะต้องกระทำโดยต้องการผลคือประสงค์ต่อผลหรือเพียงแต่ เล็งเห็นผล ตรงนี้ ท่านอาจารย์ จิตติ ดิงศกัทธิย์⁶ ได้มีความเห็นว่า “การกระทำโดยจงใจในเรื่องละเมิด เป็นการกระทำที่ต้องมี ผลเสียหายเกิดขึ้น ต่างหากจากการกระทำ ถ้ามีเพียงแต่การกระทำโดยไม่มี ความเสียหายย่อมไม่เป็นการละเมิด การกระทำ โดยจงใจจึงหมายความถึง การกระทำโดยประสงค์ต่อผลคือความเสียหายเท่านั้น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลคือความเสียหายเช่น ว่างั้นแล้ว แม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจกระทำ อาจเป็นเพียงประมาทเลินเล่อได้อีกส่วนหนึ่ง แต่ผู้กระทำประสงค์ให้เกิด ความเสียหายเป็นการจงใจกระทำแล้วแม้ความเสียหายจะเกิดขึ้นนอกเหนือความประสงค์เป็นปัญหาเพียงคำเสียหายที่ต้อง ใช้มากน้อยเพียงใดเท่านั้น”⁷

“ประมาทเลินเล่อ” เป็นความผิดประการหนึ่งที่จะต้องรับผิดฐานละเมิดซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุติการณ์ ก็มีคำอธิบายไว้ว่าเป็นการกระทำอย่างไร จึงต้องนำไปเทียบเคียงกับกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่าการกระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความคิดมิใช่โดยเจตนาแต่กระทำ โดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีคามวิสัย และพหุติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ประมาทเลินเล่อเป็นการกระทำ จึงต้องเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกคือเคลื่อนไหวร่างกายที่อยู่ในบังคับของจิตใจ โดยการกระทำย่อมหมายถึงความรวมถึงการ งดเว้นที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลด้วย ซึ่งขนาดของความระมัดระวัง โดยปกติก็ต้องดูจากพหุติการณ์ต่างกันไป และถ้า เป็นการกระทำของผู้ใหญ่ ก็ต้องนำมาตรฐานความประพฤติกของบุคคลในสังคมทั่วไปโดยส่วนเฉลี่ยประมาณ

ส่วนคำว่า “วิสัยและพหุติการณ์” ซึ่งในการพิจารณาประมาทเลินเล่อหรือไม่ต้องวินิจฉัย คำว่า วิสัยและ พหุติการณ์ ควบคู่กันไป กล่าวคือ วิสัย เป็นความประพฤติกของบุคคลอันสมควรใช้ความระมัดระวังในเหตุการณ์อย่างนั้น ส่วน

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

⁶ จิตติ ดิงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2538 , หน้า 107

⁷ พจน์ ปุຍปาคม, อ้างแล้ว, หน้า 113-114.

พฤติกรรม เป็นข้อเท็จจริงประกอบเป็นเหตุการณ์ ซึ่งมีการกระทำเป็นลำดับแล้วเกิดเป็นเหตุให้มีผลเสียหายตามมาเพราะเหตุนั้น⁸

3) ทำให้บุคคลอื่นเสียหาย

ในกฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายให้ความคุ้มครองชีวิต ร่างกายอนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้นเมื่อทำความเสียหายนอกจากนี้ก็ไม่เป็นการละเมิด เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ ดีใจ แค้นใจ ดังนั้นการกระทำละเมิดสิ่งที่เป็นสาระสำคัญคือการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น จึงขอแยกพิจารณาถึงความเสียหายตามกฎหมายลักษณะละเมิดได้ดังนี้

ก. ความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 300 ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกระทำรวมทั้งเป็นการกระทำโดยเจตนาและประมาทซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความตาย ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย เสียอวัยวะที่สำคัญ

ข. ความเสียหายแก่อนามัย เป็นความสุขสบายของร่างกาย กฎหมายจึงคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลที่จะอยู่อย่างสงบสุขตามสมควรตามตำแหน่ง ที่อยู่หรือทำเลผู้ใดทำให้ผู้อื่นที่อยู่อย่างสงบสุขจะเป็นด้วยทำให้มีกลิ่น เสียง ควัน จนทำให้เสียความสุขทางใจหรือทางกาย ก็เป็นความเดือดร้อนรำคาญ เป็นละเมิด ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าเสียหายและห้ามการกระทำอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนนั้น⁹

ค. ความเสียหายต่อเสรีภาพ อาจเป็นการข่มขืนใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเอง หรือผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องจำยอม หรือเป็นการหน่วงเหนี่ยวกักขัง ดังนั้นการกระทำให้เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพ เป็นการกระทำของผู้กระทำละเมิดโดยตรง¹⁰

ง. ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ในเรื่องเดียวกับทรัพย์สินนี้ มีบัญญัติไว้ในทั้งประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ในประมวลกฎหมายอาญา ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์¹¹ ส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็บัญญัติในเรื่องทรัพย์สิน ทั้งรวมถึงสิทธิของเจ้าของทรัพย์สิน เช่น เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่าย ทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย¹² ดังนั้นถ้ามีการเอาทรัพย์สินของเราไปทำลาย หรือทำให้เสื่อมค่า ทำให้ไร้ประโยชน์ โดยไม่มีอำนาจเป็นการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยเจ้าของทรัพย์สินสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

จ. ความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด หมายความว่า สิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครองได้ เช่น สิทธิในการใช้ทางบกทางน้ำทางสาธารณะ ผู้ใดจะเข้าไปปลูกสร้างขวางกั้นหรือหวงหรือมิให้ใช้ประโยชน์ไม่ได้

ในปัจจุบันผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น จะต้องนำคดีมาฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดอาญาโดยฟ้องเป็นคดีแพ่ง และนำหลักเรื่องละเมิดมาเป็นมูล

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

⁹ พจน์ ปุษปาคม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 182.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334-336

¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336

คดี¹³ ซึ่งการฟ้องคดีแพ่งดังกล่าวก็ทำให้เป็นภาระแก่ผู้เสียหายกล่าวคือ ในการฟ้องคดีแพ่งเรื่องหนึ่ง จะต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ มากมาย เช่น ค่าทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียมศาล และระยะเวลาที่ศาลจะพิพากษาก็เป็นเวลานาน ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายแก่ทรัพย์สินจึงไม่ได้รับการเยียวยาในเบื้องต้น เพื่อชดเชยถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในบางกรณี ถ้าปรากฏว่า ผู้กระทำความผิดอาญาเป็นใครก็ไม่มีใครทราบได้ ซึ่งผู้เสียหายก็ไม่อาจทราบได้ ก็ไม่สามารถที่จะไปฟ้องร้องกับใครให้เข้ามา รับผิดชดใช้ค่าเสียหาย ทั้งในคดีอาญาก็ไม่สามารถจับตัวผู้ต้องหาได้ จึงเป็นการที่ยากอย่างยิ่งที่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สินจะได้รับค่าเสียหาย

กรณีที่มีการจับตัวผู้กระทำความผิดอาญาได้ และถูกลงโทษ เมื่อมีการฟ้องร้องคดีแพ่ง แม้ผลของคดีจะทำให้ผู้เสียหายได้รับค่าเสียหาย แต่เมื่อผู้กระทำความผิดถูกจำคุกก็ไม่มีรายได้หรือ ไม่มีทรัพย์สินที่จะนำมาชำระค่าเสียหาย และถ้าเป็นกรณีที่จะต้องมีการยึดทรัพย์สิน ก็ตกเป็นภาระของผู้เสียหายที่จะต้องสืบค้นหาว่าทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอาญามีอะไร อยู่ที่ไหน เพื่อที่จะนำเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดียึดทรัพย์สิน ในส่วนกรณีดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การที่ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยา และได้รับค่าเสียหายเพื่อชดเชยทรัพย์สินที่เสียหาย ไปจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากอย่างยิ่ง และในปัจจุบันมีกฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับความเสียหายที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะได้รับค่าตอบแทนเมื่อทรัพย์สินได้รับความเสียหาย เช่น การประกันภัย การประกันวินาศภัย แต่ในส่วนของ การประกันภัย การประกันวินาศภัยก็จะมีปัญหาในภัยที่เกิดขึ้นเพราะหากเป็นภัยที่เกิดจากการก่อการร้าย อันเนื่องมาจากในสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการกระทำที่ครอบคลุมประมาณประมวลกฎหมายอาญาฐานก่อการร้าย¹⁴ บริษัทผู้รับประกันภัย ก็จะไม่คุ้มครอง หรือหากผู้เอาประกันภัยให้คุ้มครองก็ต้องจ่ายเบี้ยประกันในจำนวนที่สูง จึงทำให้ผู้ทำประกันไม่ยอมจ่ายเบี้ยประกันในอัตราที่สูง

(2) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และผู้เสียหายได้รับความเสียหาย ก็ปรากฏว่าผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ นั้นสามารถเรียกร้องค่าตอบแทนได้ แต่ถ้าผู้เสียหายนั้นได้รับความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ก็ไม่สามารถเรียกร้องให้รัฐจ่ายค่าตอบแทนได้ ทั้งที่ได้รับความเสียหายมาในครั้งเดียวกัน ซึ่งในส่วนนี้ผู้เสียหายก็ต้องนำคดีไปดำเนินการฟ้องร้องด้วยตนเองเป็นการใช้สิทธิทางศาลและเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งต่อไป

ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น มีรูปแบบการให้การช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาดังด้วยวิธีการทดแทนค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาดังด้วยวิธีการทดแทนค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยมีคณะกรรมการที่เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” ซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนกรมสวัสดิภาพและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนสภาพนาถความ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีอีกห้าคนเป็นกรรมการ ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างน้อยด้านละหนึ่งคน ทั้งนี้ คณะกรรมการจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ อัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย และมีการบัญญัติให้สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาเป็นหน่วยงานที่

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 1/1 ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย มาตรา 135/1-135/4

รับผิดชอบในการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยตรงตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งมีรูปแบบในการช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยความผิดที่ผู้เสียหายจะได้รับการช่วยเหลือเยียวยา คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก ซึ่งผู้เสียหายได้รับความเสียหายเฉพาะแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ แต่ไม่รวมถึงความเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวใช้บังคับทั้งประเทศรวมถึงจังหวัดชายแดนใต้ด้วย

เมื่อผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาของผู้อื่น โดยผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี แต่การกระทำความผิดอาญานั้น เกิดขึ้นก็เนื่องจากนโยบายหรือการทำงานของรัฐมีความบกพร่อง รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่บกพร่อง เมื่อนำมาประกอบกับสิทธิมนุษยชนซึ่ง รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนแล้ว รัฐจึงต้องเข้ามาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อไป จึงจะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข และมีความยั่งยืนต่อไป ซึ่งในปัจจุบันเมื่อมีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 นั้น มีการชดเชยค่าตอบแทนผู้เสียหายได้อย่างยุติธรรมหรือไม่ เพราะความเสียหายบางอย่างไม่สามารถได้รับค่าตอบแทนได้อันถือว่า กฎหมายดังกล่าวมิได้มีการเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับค่าตอบแทนได้อย่างแท้จริงทั้งที่ผู้เสียหายมิได้ก่อให้เกิดการกระทำความผิด โดยผู้เสียหายได้รับเพียงค่าตอบแทนต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ แต่ในส่วนความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ไม่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทนจากรัฐได้ และฐานความผิดท้ายพระราชบัญญัติก็บัญญัติฐานความผิดไว้น้อยเกินไป ซึ่งความผิดฐานอื่น เช่น ความผิดฐาน ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ก็สามารถที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจได้ แต่ก็ไม่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทนได้

3.2 การชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อในต่างประเทศ

ในประเทศแคนาดา โดยเฉพาะรัฐวิกตอเรีย ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายไว้ใน Criminal Injury Compensation Act R.S.B.C.1996 โดยกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติถึงความหมายของผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาว่า เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือการตั้งครรภ์ (“injury” means bodily harm, includes psychological harm ,or pregnancy)¹⁵ ซึ่งความเสียหายแก่ร่างกายนี้จะหมายถึงความเสียหายต่อชีวิตด้วย เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาก็สามารถขอรับค่าตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งผลประโยชน์ที่สามารถขอรับได้คือ ผลประโยชน์ประเภทที่บัญญัติไว้ใน section 4 (“benefit” means a benefit in a category set out in section4);¹⁶ ทั้งในกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา (เหยื่ออาชญากรรม) ว่ามีความหมายถึง บุคคลที่ไม่ใช่บุคคลที่เป็นพยาน แต่เป็นคนที่ถูกฆ่า หรือ ได้รับบาดเจ็บอันเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา (ก) ที่บัญญัติถึงการกระทำความผิดไว้ (ข) ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำใน section 3(1)(a)(ii) (“victim” means a person, other than a witness, who is a killed or injured as a direct result of (a) a prescribed offence, or (b) an event referred to in section 3 (1) (a) (ii);¹⁷ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายนี้จะไม่ใช่กับการตายของเหยื่ออาชญากรรมที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้น ก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1972 หรือความตาย ความบาดเจ็บ ของบุคคลอื่นเนื่องจากทางกรที่จ้างแรงงาน (This Act does not apply with respect to (a) the death or of a victim that is the result of (i) an offence or event that occurred on or before July 1,

¹⁵ Crime victim Assistance Act (SBC 2001) chapter 38, Part 1 Interpretation and Application of Act ,In this Act: injury

¹⁶ Crime victim Assistance Act (SBC 2001) chapter 38, Part 1 Interpretation and Application of Act, In this Act: benefit

¹⁷ Crime victim Assistance Act (SBC 2001) chapter 38, Part 1 Interpretation and Application of Act, In this Act: victim

1972, or (ii) the operation of a motor vehicle, other than an assault using a motor vehicle, or (b) the death or injury of a person that arises out of, and occurs in the course of, that person's employment)¹⁸

ในส่วนของการให้ผลประโยชน์แก่ผู้เสียหาย กฎหมายนี้ได้บัญญัติไว้ใน section 4 ในหัวข้อ Award of benefits คือ ภายใต้อำนาจบังคับเมื่อมีผู้ร้องขอรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำใน section 3 (1) โดยเหยื่อสามารถขอรับผลประโยชน์อันเกิดจากการทำความผิดที่บัญญัติไว้หรือทำให้เหยื่อได้รับบาดเจ็บ ให้ผู้อำนวยการให้ผลประโยชน์แก่เหยื่อภายใต้อำนาจกำหนดและข้อจำกัดตามที่ผู้อำนวยการเห็นเหมาะสมดังนี้ (ก) ค่าใช้จ่ายทางแพทย์และทันตกรรม (ข) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาตามใบสั่งแพทย์ (ค) การช่วยเหลือในความไร้ความสามารถ (ง) ค่าใช้จ่ายในการรักษาหรือพบแพทย์ (ง) ค่าใช้จ่ายในวิชาชีพ (จ) ค่าใช้จ่ายในการป้องกันคุ้มครองหรือการบริการ (ฉ) ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือจัดหาให้ใหม่ในความเสียหายเกี่ยวกับสิ่งหามทรัพย์ (ช) ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้าน การบำรุง และการขนย้าย (ซ) ค่าตัดแปลงพาหนะหรือซื้อยานพาหนะ (ฎ) ค่าแม่บ้านค่าเลี้ยงดูเด็กและการดูแลส่วนตัว (ส่วนบุคคล) (ฏ) ค่าขาดรายได้ (ฎ) ค่าเดินทาง และการขนส่ง (จ) ประเภทที่กำหนดหรือบัญญัติไว้อื่น ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย จะมีการจ่ายให้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งหามทรัพย์ ทั้งที่เป็นการซ่อมแซม หรือการเคลื่อนย้าย การบำรุงรักษา สิ่งหามทรัพย์ด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการจ่ายค่าตอบแทนให้แล้ว ผู้เสียหายหรือเหยื่อจะต้องโอนสิทธิให้แก่ผู้อำนวยการ ซึ่งในส่วนนี้จะแตกต่างจากการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายในประเทศไทย ซึ่งเมื่อมีการจ่ายค่าตอบแทนแล้ว จะไม่มีการโอนสิทธิให้แก่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด เพียงแต่การจ่ายค่าตอบแทนของรัฐวิกตอเรียจะมีการจ่ายถึงความเสียหายทุกชนิดที่เกิดขึ้น ซึ่งในประเทศไทยจะจ่ายเฉพาะความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ เท่านั้น

¹⁸ Ibid., p.169.